

Gamtotvarkos planavimo proceso numatomi pokyčiai

Gintaras Gaidys, Nerijus Žitkevičius, VSTT MAC
2019-10-02

Saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentų (SPD) rengimo tvarkos aprašas

- Keitimo priežastys (I):

Šiuo metu galiojantis SPD aprašas net ir formaliai **neatitinka** Saugomų teritorijų įstatymo 28 str. 9 d. nuostatų:

Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka gali būti rengiami šie saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentai: **gamtotvarkos planai, įvairios tikslinės programos, veiksmų planai.**

- **SPD keitimo priežastys (II):**

- galiojančios redakcijos SPD apraše dar minimos *Biosferos rezervatų ir biosferos poligonų stebėsenos (monitoringo) programos*, tačiau STĮ 28 str. 9 d. prasme jos **nebepriskiriamos saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentams**, todėl priskirtinos ne gamtotvarkos, o aplinkos monitoringo sričiai.

Teisinė hierarchija

- Naujos redakcijos SPD aprašas bus tvirtinamas **Aplinkos ir Kultūros ministrų bendru įsakymu** (*šiuo metu galiojantis Aprašas patvirtintas Vyriausybės nutarimu*).

SPD aprašo projekto esmė

- **Suderinimas su Saugomų teritorijų įstatymo, kitų teisės aktų nuostatomis;**
- **Paprastesni, aiškesni strateginio planavimo dokumentų turinio reikalavimai;**
- **Greitesnis dokumentų rengimas, derinimas bei tvirtinimas;**
- **Efektyvesnis gamtotvarkos priemonių įgyvendinimas;**
- **Didesnis pasitikėjimas tarp AM, VSTT, STD bei NVO.**

Gamtotvarkos planų (GP) turinio keitimas

- Tikslas – supaprastinti gamtotvarkos planavimą visuose etapuose – rengimo, derinimo, tvirtinimo.

Šiuo metu GP aprašas leidžia nepildyti šių punktų jei tai laikoma neturinčia įtakos GP objektui (įdomu tai, kad visuose planuose tai iki šiol pildoma informacija...)

- teritorijos fizinės–geografinės sąlygos
- kraštovaizdžio aprašymas
- žemės naudojimas praeityje
- vyraujančios rekreacijos formos
- medžioklės ir žvejybos ypatybės
- vandens telkinių naudojimo būdai
- naudingųjų iškasenų gavyba
- kitos gamtos išteklių naudojimo veiklos
- žmogaus veikla gretimose teritorijose

Siūlome atsisakyti šios informacijos:

- Įprastų (ne saugomų) laukinės augalijos ir gyvūnijos aprašymų, o daugiau dėmesio skirti kompleksiniam priemonių vertinimui tikslinėms rūšims.
- Teritorijos naudojimas švietimo reikmėms, šios veiklos poveikis gamtotvarkos plano objektui. Gamtosauginio švietimo, kultūros paveldo propagavimo darbų perspektyvos.
- Teritorijos būklė ir teritorijos svarba, nulemta jos padėties
- Teritorijos socialiniai ir ekonominiai aspektai, švietimo vystymo galimybės ir pan.
- Lėšų skaičiavimo kiekvienai priemonei (net ir įgyvendinant iškart po patvirtinimo, reikalingos lėšos gali būti pasikeitusios

Brėžiniai (I)

- Šiuo metu naudojami apie 10 skirtingų brėžinių, atitinkamai kur yra planuojami tvarkymo darbai. Dažniausiai naudojami visi brėžiniai, nes tvarkymo plotai patenka į valstybinius, privačius miškus ir pan. **Privaloma pateikti:**
- nacionalinės saugomos teritorijos ar jos dalies, kuriai parengtas gamtotvarkos planas, ribos;
- Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų ar jų dalių, kertinių miško buveinių, patenkančių į teritoriją, kuriai parengtas gamtotvarkos planas, ribos;
- saugomos teritorijos ar jos dalies, kuriai parengtas gamtotvarkos planas, teritorijų planavimo dokumentais nustatytų tvarkymo zonų arba funkcinio prioriteto zonų ribos;
- krašto apsaugos ir valstybės sienos apsaugos tikslams išskirtų teritorijų ribos;
- gamtinės vertybės (saugomų rūšių radavietės, augalų bendrijų ar natūralių buveinių plotų ribos); (**pastaba:** informacija matoma tik pateikus prašymą pagal SRIS nuostatus, tai nėra vieša informacija)
- kultūros paveldo objektai (**siūlymas:** tik jei tai susiję su GP objektu)

Brėžiniai (II)

- Nurodant tvarkymo plotus (o dažniausiai jie nurodomi), būtina pateikti (privaloma):
 - valstybės, privačios nuosavybės teise valdomų ir skirtų nuosavybės teisių atkūrimui žemės sklypų ribos bei pažymima žemės sklypams nustatyta tikslinė žemės naudojimo paskirtis
 - valstybinės reikšmės miško sklypų ir privačių sklypų ribos, miško kvartalų, miško taksacinių sklypų ribos ir numeriai
- **Nauja ir svarbu** planuojant tvarkymo plotus ir veiklas – poreikis žinoti, kuriuose sklypuose įgyvendinamos priemonės pagal Kaimo plėtros programą.
- **Siūlymas naudoti brėžinius tik skaitmeninius atitinkamose duomenų bazėse**

Svarbu ir tai turėtų likti keičiamuose dokumentuose:

- Tikslas
- Uždaviniai
- Priemonės, jų detalus aprašymas
- Vertybių būklė
- Kitos saugomos rūšys teritorijoje
- Problematika
- Monitoringas, peržiūra, tikslinimas

Daugiau dėmesio skirti, papildyti (tinka visiems dokumentams) (I):

- Priemonių nustatymui, jų alternatyvų numatymui (priemonės kartojasi, alternatyvų dažniausiai nenumatoma)
- Plano monitoringui – detalesnis aprašymas rodiklių, kas turi būti stebima prieš (GP rengimo metu?) ir po tvarkymo darbų.
- Siūlomų BAST/PAST ribų keitimo pagrindimui
- Visuomenės informavimui (daugiau partnerių įgyvendinant veiklas)
- (**Nauja**) Kiekvieno dalyvaujančio įgyvendinime subjekto teisės, pareigos ir atsakomybė aptariama bendradarbiavimo sutartyje.
- (**Nauja**) Tais atvejais, kai saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentų rengimą organizuoja ne Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, o kitos institucijos ar organizacijos, pastarosios apie planuojamus rengti dokumentus informuoja Valstybinę saugomų teritorijų tarnybą ir atitinkamas saugomų teritorijų direkcijas.

Daugiau dėmesio skirti, papildyti (tinka visiems dokumentams) (II):

- Visuomenės įtraukimas į planavimo procesą:
 - **(jau yra)** Plano prieduose pateikiami gamtotvarkos plano rengimo metu surengtų pasitarimų su institucijomis, kurioms tiesiogiai pavedamas gamtotvarkos plano priemonių įgyvendinimas, taip pat pasitarimų su valstybinės žemės valdytojais (patikėtiniais) ir privačios žemės savininkais protokolai, kuriuose atsispindėtų jų pozicija dėl gamtotvarkos plano įgyvendinimo.
 - **Siūlymas papildyti:**
 - Parengti strateginio planavimo dokumentai saugomose teritorijose pristatomi visuomenei, suinteresuotoms institucijoms. Privačių žemės sklypų savininkai, naudotojai informuojami asmeniškai jei tvarkymo priemonės planuojamos jų žemėje, **gaunami sutikimai/nesutikimai dėl planuojamų priemonių įgyvendinimo (?)**
- (minusai – kol bus įgyvendinama, gali pasikeisti savininkas, plusai – atsiradęs ryšys su savininku padės lengviau įgyvendinti priemones)**

Gamtotvarkos planų, veiksmų planų (esamų tvarkymo programų) ir tikslinių programų palyginimas po planavimo proceso keitimo

	Gamtotvarkos planas	Veiksmų planas (šiuo metu tai STD rengiama ir VSTT direktoriaus tvirtinama tvarkymo programa)	Tikslinė programa
Teritorija	Nacionalinė ST, teritorija turinti/neturinti Natura 2000 statuso	Nacionalinė ST, teritorija turinti/neturinti Natura 2000 statuso	Nacionalinė/s ST, teritorija/os turinti/neturinčios Natura 2000 statuso.
Teritorijos vertinimas. Visa ar dalis teritorijos	<u>Visa</u>	<u>Dalis</u>	<u>Visa</u>
Apsaugos tikslai (aktualu tik „Natura 2000“ teritorijoms).	Rengiamas po apsaugos tikslų arba juos nustato plano rengėjai rengiant planą (Natura 2000 teritorija).	Atliekama analizė, kokią įtaką priemonės turės visoms tikslinėms „Natura 2000“ vertybėms ir teritorijoje žinomoms saugomoms vertybėms.	Atliekama analizė, kokią įtaką priemonės turės visoms tikslinėms „Natura 2000“ vertybėms ir teritorijoje žinomoms vertybėms.
Dokumento rengimo poreikis	Visų tikslinių rūšių apsaugos vertinimas. Reikalingi visos teritorijos kompleksinis vertinimas, nežinomos problemos, grėsmės.	Visų ar dalies tikslinių rūšių apsaugos vertinimas. Tyrimų pakanka, STD specialistai žino problemas, priemonių poreikį ir jų etapus.	Vienos problemos analizė visoje teritorijoje.
Rengia	STD, NVO ir kt.	STD, NVO ir kt.	STD, NVO ir kt.
Derina, tvirtina	Parengta pagrindžiamoji informacija (tikslai, uždaviniai, priemonės, planas uždaviniams pasiekti, būdai kaip tvarkyti ir kt.) derinama su suinteresuotomis pusėmis. Vadovaujantis suderinta pagrindžiamąja informacija AM ministras tvirtina plano tikslą, uždavinius, priemones (ar tvirtintų ir priemones dar diskutuojama).	Tvirtina STD direktorius (rengėjo suderintą su VSTT)	Tvirtina VSTT direktorius, (rengėjo suderintą su suinteresuotomis įstaigomis).
Galiojimo laikas	10 metų	5 metai	10 metų
Esminiai pakeitimai	Planas rengiamas tik po apsaugos tikslų nustatymo. AM ministras tvirtins tik esminę informaciją ir norint keisti pvz. tvarkymo plotus ar tvarkymo būdą nereikės keisti AM įsakymo. Jei netvirtinsim AM įsak. priemonių, tai dar labiau supaprastės skubių keitimų tvarka (jei neprieštaraus patvirtintiems uždaviniams)	Šiuo metu tvirtina VSTT direktorius	Nėra. Lieka tie patys esminiai reikalavimai kaip ir dabar

Dokumentų peržiūra, vertinimas

- Visais atvejais dokumentai turi būti peržiūrimi ir vertinami – ar pasiteisino priemonės pasiekti tikslą.
- Siūlymai. Dokumentų įgyvendinimas po priemonių atlikimo:
 1. Tikslas, uždaviniai, priemonės nekeičiamos – **STD tvirtina veiksmų planą toliau testuoti aktualias priemones** (dokumentą derina su VSTT ir atsakingomis institucijomis, privačiais asmenimis, priklausomai nuo to kur patenka tvarkymo plotas).
 2. Tikslas ir uždaviniai nekeičiami, keičiamos priemonės (papildomai įtraukiamos naujos, išbraukiamos ne testinės ar nepasiteisinusios priemonės) – **STD tvirtina veiksmų planą su tais pačiais tikslais, uždaviniais bet naujomis priemonėmis**. (pastaba: tuo atveju jei bus nuspręsta kad AM tvirtina tik tikslus ir uždavinius).
 3. Tikslas ir uždaviniai keičiami –**rengiamas ir tvirtinamas naujas gamtotvarkos planas**.
 4. Kitų dokumentų (veiksmų planų, tikslinių programų) pratęsimo procesas turėtų būti panašus

AČIŪ UŽ DĒMESJ

NATURALIT